

Impact afbouw steunmaatregelen

Jeannine van Reeken, Economisch Bureau, data analyst

Nora Neuteboom, Economisch Bureau, senior econoom

Pascal Golec, CADM, data scientist

Sandra Phlippen, Economisch Bureau, hoofdeconoom
(contactpersoon 06-12974221)

Einde Tozo problematisch voor beperkte groep zelfstandigen

Het kabinet is vanaf 1 oktober 2021 gestopt met de generieke steunmaatregelen zoals de NOW, TVL, Tozo, Tonk en diverse fiscale maatregelen. In deze publicatie kijken we specifiek naar de Tozo: De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers. Deze regeling voorzag ondernemers van een aanvullende uitkering voor levensonderhoud. Bovendien konden ondernemers eenmalig een Tozo bedrijfskrediet aanvragen, een lening van maximaal € 10.157 met een rente van 2% om liquiditeitsproblemen als gevolg van de coronacrisis op te vangen. We concluderen dat de regeling effectief is geweest in het voorkomen van grote verliezen bij ondernemers, voornamelijk tijdens de eerste coronagolf. In september dit jaar zien we dat nog steeds een beperkt aantal ondernemers afhankelijk zijn van de Tozo-uitkering om te voorzien in hun levensonderhoud. Deze groep ondernemers bevindt zich grotendeels in de sectoren die nu nog te kampen hebben met restricties (cultuur, horeca) en maken daarom aanspraak op de sectorspecifieke financiële regelingen. Bovendien heeft deze groep ondernemers een buffer achter de hand in de vorm van spaargeld. Daarom verwachten we geen grote golf van faillissementen van ondernemers nu de Tozo-regeling is gestopt.

Tijdens het begin van de corona crisis maakte circa 18% van de ondernemers aanspraak op een Tozo uitkering De Tozo 1.0 en 2.0¹ regeling gold met terugwerkende kracht vanaf 1 maart 2020 en liep eind september 2020 af. Volgens de CBS data hebben ongeveer 323.400 ondernemers (circa 18% van het totaal aantal bedrijven) een toegekende Tozo 1.0 en/of Tozo 2.0 aanvraag ontvangen. Tozo 3.0 werd op 1 oktober 2020 ingevoerd.² Volgens de meest recente CBS data hebben ruim 100.000 ondernemers aanspraak gemaakt op Tozo 3.0. Dat is circa 5,5% van alle bedrijven.

In juni dit jaar maakte slechts 3,5% van de ondernemers nog aanspraak op de Tozo

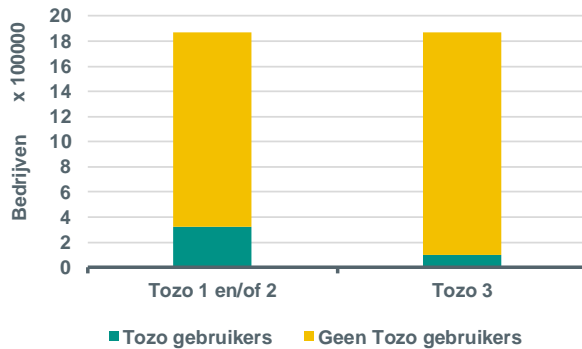
Over de verslagperiode januari 2021 tot op heden zijn nog geen definitieve cijfers bekend. Het CBS heeft wel voorlopige aanvragen van Tozo ontvangers en daaruit blijkt dat tijdens het eerste kwartaal (januari t/m maart) nog circa 100.000 ondernemers Tozo uitkeringen ontvangen. Het meest recente datapunt is van juni – vlak na de heropening – waaruit blijkt dat ongeveer 66.000 ondernemers Tozo ontvangen (circa 3.5% van de ondernemers).

¹ Nieuw bij deze regeling is de partnerinkomenstoets, waardoor niet alle personen die recht hadden op Tozo 1.0 ook recht hadden op Tozo 2.0. De partnerinkomenstoets houdt in dat het inkomen van de partner meetelt voor het bepalen van de hoogte van de aanvullende uitkering. Als het huishoudinkomen boven het sociaal minimum komt, kan de ondernemer geen aanspraak maken op Tozo 2.0.

² Er is bij de Tozo 3.0 naast de partnertoets ook een toets op beschikbare geldmiddelen van kracht. De toets houdt in dat als een ondernemer meer dan € 46.520 aan beschikbare geldmiddelen heeft, hij of zij geen aanspraak kan maken op Tozo 3.0.

Tozo 3 een stuk minder populair dan Tozo 1

Aantal bedrijven in Nederland, onderverdeeld in Tozo en geen Tozo gebruikers

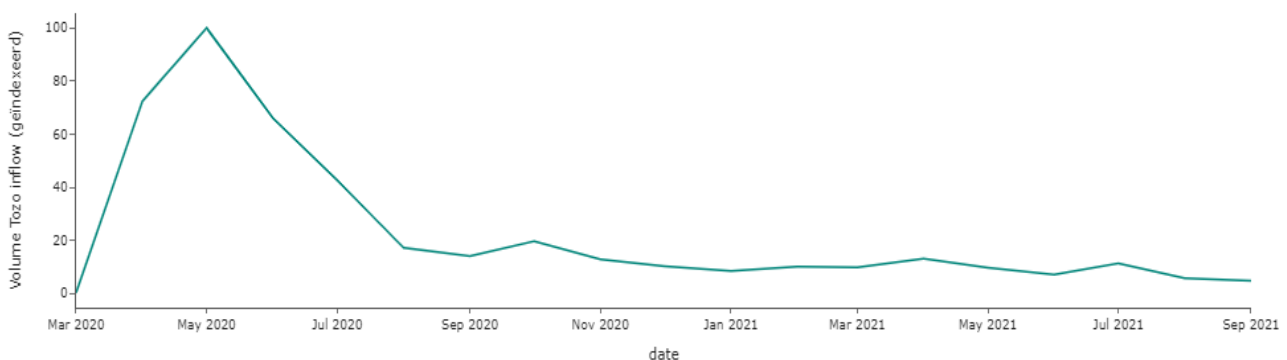
Bron: CBS

Maar sinds de heropening is de economie fors teruggeveerd

Sinds juni is er veel gebeurd, de consumentenbestedingen zijn na het afbouwen van de restricties sterk teruggeveerd (10% jaar-op-jaar). Bovendien is de werkloosheid verder afgenomen en is er nu zelfs sprake van arbeidsmarktkrapte. Deze macro-economische ontwikkelingen zijn positief voor bedrijven en zouden moeten leiden tot minder Tozo-aanvragen. Het CBS heeft (nog) geen data over het gebruik van de Tozo-regeling in de afgelopen maanden. Daarom vullen we de CBS data aan met onze eigen data van Tozo stortingen op rekeningen van ondernemers.³ Historische data van de Tozo-stortingen op ABN Amro rekeninghouders komt grotendeels overeen met de publieke data van het CBS (zie appendix 1).

Tozo-uitkeringen ontvangen door ABN Amro rekeninghouders

Ontvangsten van Tozo-uitkeringen op ondernemersrekeningen in euro's, index = 100, mei 2020

Bron: ABN Amro

Sinds juni 2021, de laatste waarneming van CBS, zien we in onze transactiedata dat het aantal ontvangers van de Tozo uitkering (uitkering voor levensonderhoud) verder is afgenomen. Omgerekend naar de CBS cijfers gaat het om ongeveer 40

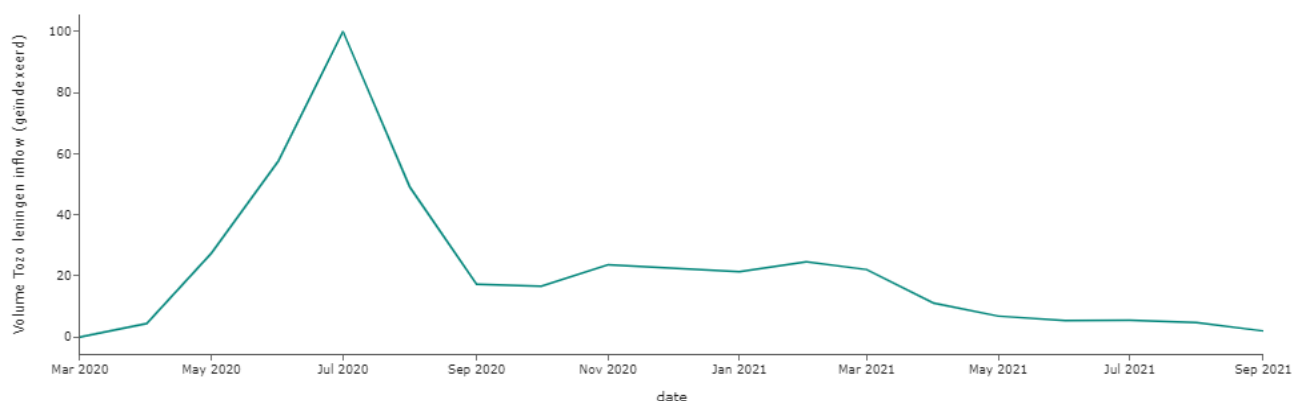
³ Voor dit onderzoek zijn geanonimiseerde en geaggregeerde data gebruikt. Er zijn geen individuele persoonsgegevens of bedrijfsgegevens gebruikt.

duizend bedrijven die vermoedelijk nog Tozo-uitkeringen ontvangen in September dit jaar (circa 2% van het totaal aantal bedrijven).

De ontvangsten van Tozo bedrijfskredieten (leningen voor ondernemers) zijn sinds maart dit jaar ook verder teruggelopen. Dat is ook logisch, de bedrijven die het eenmalige bedrijfskrediet van € 10.157 nodig hebben gehad tijdens de coronacrisis, hebben dit waarschijnlijk al in 2020 aangevraagd en gekregen.

Ontvangsten van Tozo-leningen pieken in juli 2020

Ontvangsten van Tozo-leningen op ondernemersrekeningen in euro's, index = 100, juli 2020

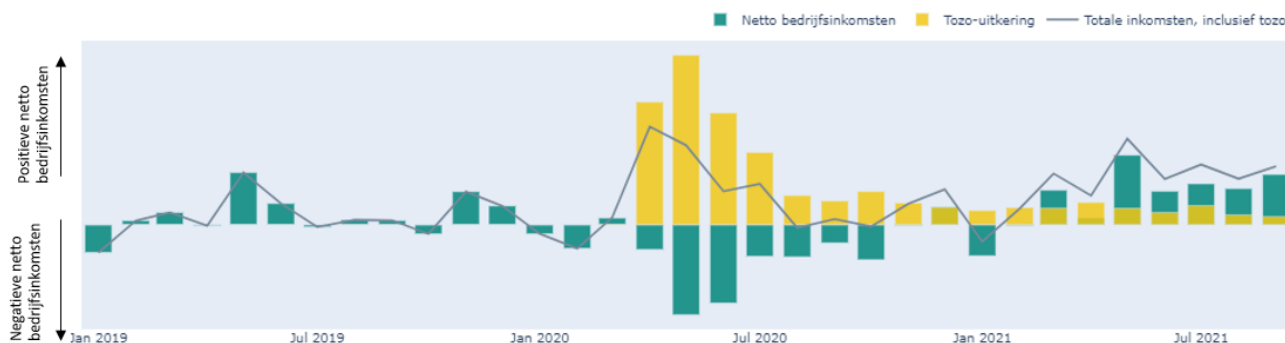
Bron: ABN Amro

Tozo heeft een belangrijke rol gespeeld in het voorkomen van grote verliezen

De Tozo-uitkeringen hebben ondernemers in met name de eerste maanden van de coronacrisis – van april t/m oktober – behoed voor een enorme terugval van de inkomsten. In de onderstaande grafiek hebben we een selectie gemaakt van alle bedrijven die in de periode maart 2020 en september 2021 tenminste een keer een Tozo-uitkering hebben ontvangen. De grafiek laat zien dat in afwezigheid van de Tozo de netto inkomsten van ondernemers in 2020 maanden achtereen sterk negatief zouden zijn. Ook is te zien dat de inkomsten van bedrijven die minimaal een keer aanspraak hebben gemaakt op Tozo sinds mei dit jaar weer fors zijn teruggeveerd. Door de positieve macro-economische ontwikkelingen hebben ondernemers weer omzet weten te genereren.

Tozo uitkeringen hebben ondernemers behoeft voor enorme terugval in inkomsten

Groen: Totale netto bedrijfsstromen excl Tozo-uitkeringen van ondernemers die tenminste 1 keer een Tozo-uitkering hebben ontvangen, miljoenen euro's. Geel: totale Tozo-uitkeringen van Tozo-ontvangers, miljoenen euro's. Grijs lijn: totale netto bedrijfsstromen (inkomende stromen minus uitgaande stromen), miljoenen euro's

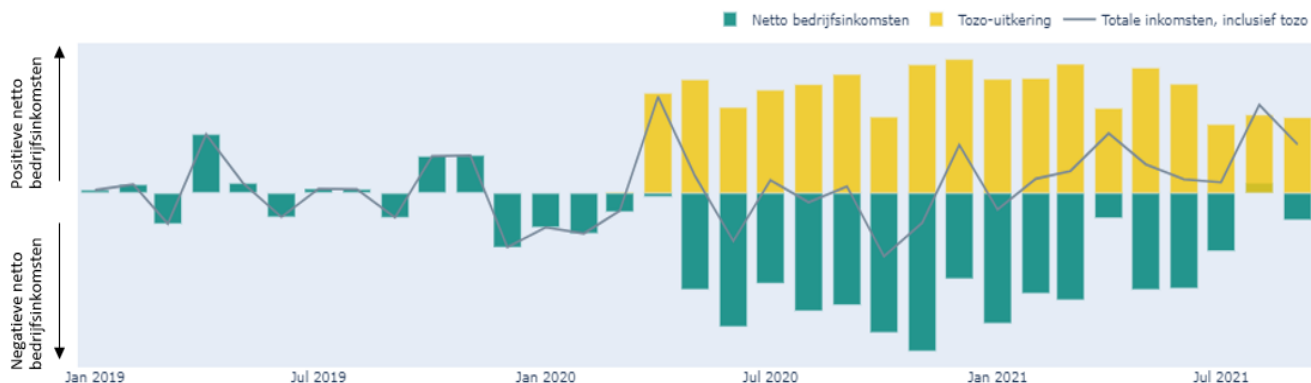
Bron: ABN Amro

De structurele Tozo-ontvanger heeft het nog steeds moeilijk

Hoewel er ondernemers zijn die slechts voor een korte periode Tozo nodig hebben gehad, zijn er ook ondernemers die structureel aanspraak hebben gemaakt op Tozo-uitkeringen. De grafiek hieronder laat een selectie zien van ondernemers die meer dan 12 maanden gebruik hebben gemaakt van de Tozo-uitkering: de structurele Tozo-ontvager. Bij deze groep ondernemers komt een ander beeld naar voren: zonder de Tozo-uitkering lijken deze ondernemers onvoldoende inkomsten te genereren om hun uitgaven te dekken. Hoewel de netto bedrijfsinkomsten minder negatief zijn in de afgelopen drie maanden, is de Tozo-uitkering nog steeds essentieel om een positieve kasstroom te genereren (en dus een loon voor de ondernemer). Omgerekend naar de CBS cijfers gaat het om ruim 17 duizend bedrijven, dus iets minder dan 1% van het totaal aantal bedrijven in Nederland.

Structurele Tozo-ontvangers staan er niet goed voor

Groen: Totale netto bedrijfsstromen excl Tozo-uitkeringen van ondernemers die tenminste 12 keer een Tozo-uitkering hebben ontvangen, miljoenen euro's. Geel: totale Tozo-uitkeringen van ondernemers die tenminste 12 keer een Tozo-uitkering hebben ontvangen, miljoenen euro's. Grijs lijn: totale netto bedrijfsstromen van ondernemers die tenminste 12 keer een Tozo-uitkering hebben ontvangen (inkomende stromen minus uitgaande stromen), miljoenen euro's

Bron: ABN Amro

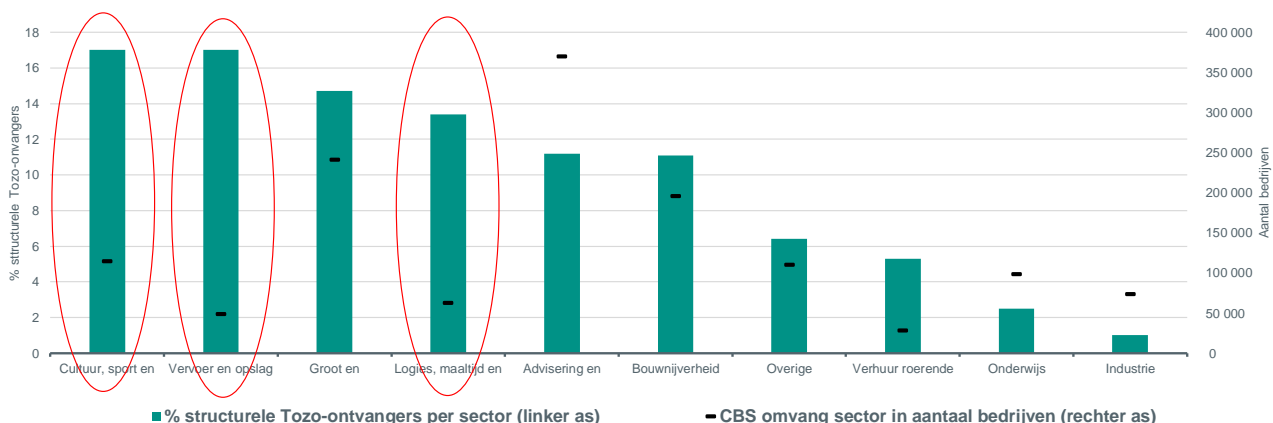
De structurele Tozo-ontvanger is voornamelijk actief in de sectoren die nog kampen met restricties

Deze groep van ondernemers zijn voornamelijk actief in de sectoren die nog de kampen hebben met (milde) restricties. De grafiek hieronder laat de structurele Tozo ontvangers zien per sector als percentage van het totale groep aan structurele Tozo-ontvangers. De zwarte strepen geven de omvang van het aantal zzp-ers in de sector aan. De structurele Tozo-ontvangers – relatief tot de omvang van de sector - zijn oververtegenwoordigd in de sectoren cultuur sector (17%), de vervoer en opslag sector (17%) en de logies, maaltijd en drankverstrekking sector (13%). Ook zit een relatief groot percentage van de structurele Tozo-ontvangers in de groot en detailhandel (14,4%), maar deze sector is relatief ook groter (rond de 250.000 bedrijven zijn actief in de sector handel).

De cultuur sector en de logies, maaltijd en drankverstrekking sector hebben nog de kampen met aanhoudende restricties, zoals de coronatoegangsbewijzen en vroege sluitingstijden. Bovendien gelden voor evenementen binnen (zonder zitplaats) nog altijd de regel dat er maar gebruik kan worden gemaakt van 75% van de normale capaciteit. Daarom worden ook toeleveranciers van deze sectoren (Groot en detailhandel) nog getroffen. De vervoer en opslag sector kampt mogelijk met meer structurele problemen; door de (waarschijnlijk blijvende) trend van het thuiswerken is er minder mobiliteit en dus minder personenvervoer.

Structurele Tozo-ontvangers actief in beperkt aantal sectoren

Groen: percentage structurele tozo uitkeringsontvangers naar sector (sectoren tellen op tot 100%). Zwart: totaal aantal bedrijven per sector.

Bron: ABN Amro

Maar de financiële regelingen mitigeren de impact van de afbouw van de steun

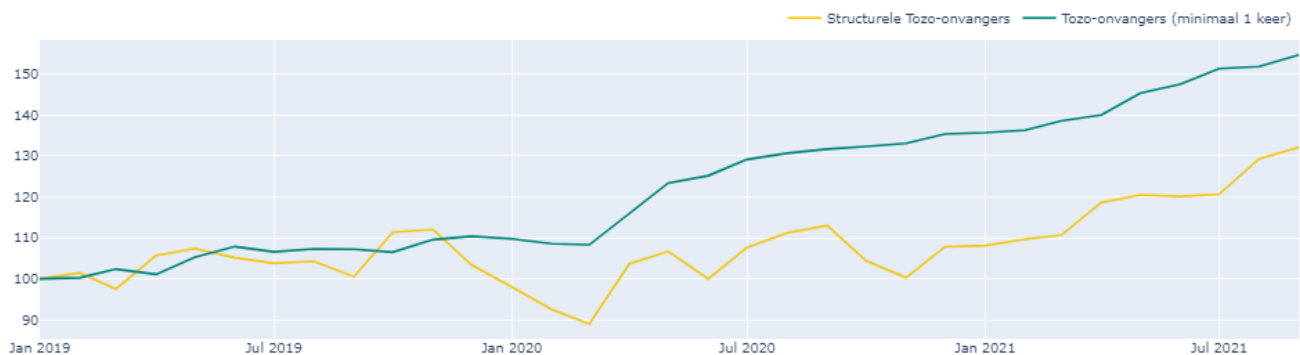
Aangezien de generieke steunmaatregelen sinds 1 oktober zijn gestopt, heeft de overheid sectorspecifieke steunmaatregelen in het leven geroepen om sectoren die na 1 oktober nog door beperkende maatregelen van het kabinet getroffen worden te compenseren. Zo is er onder andere een garantieregeling voor evenementen, een tegemoetkoming voor evenementen die niet op volle capaciteit kunnen plaatsvinden en een steunpakket voor amateursportorganisaties. Horeca ondernemers die worden getroffen door deze nachtsluiting kunnen in het vierde kwartaal aanspraak maken op een subsidie voor de vaste lasten. Ook kunnen culturele ondernemers nog leningen aanvragen om te voorzien in eigen inkomsten. Voor de sector vervoer en opslag zijn geen specifieke steunmaatregelen getroffen aangezien er geen restricties meer van kracht zijn. Deze sector zal zich moeten aanpassen en dat zal waarschijnlijk gepaard gaan met aantal faillissementen van ondernemers.

Ondernemers hebben meer spaargeld opgebouwd

We schreven al [eerder](#) dat tijdens de coronacrisis Nederlanders bovengemiddeld veel spaarden. Door de restricties is er geld gespaard dat consumenten niet konden besteden. Dit lijkt ook te gelden voor ondernemers. De grafiek hieronder laat zien dat Tozo-ontvangers tijdens de coronacrisis spaargeld hebben opgebouwd. Hoewel de structurele Tozo-ontvangers aanvankelijk tijdens 2020 meer moeite hadden om hun spaargeld op te bouwen, heeft ook deze groep vanaf het begin van 2021 extra reserves opgebouwd. Door deze reserves hebben ondernemers een financiële buffer achter de hand.

Ook de structurele Tozo-ontvangers hebben spaargeld opgebouwd tijdens de coronacrisis

Geel: Totaal opgebouwd spaargeld van ondernemers die tenminste 12 keer een Tozo-uitkering hebben ontvangen, Index, Jan 2021 = 100. Groen: Totaal opgebouwd spaargeld van Tozo-ontvangers, Index, Jan 2021 = 100

Bron: ABN Amro

Kans op faillissementsgolf is klein

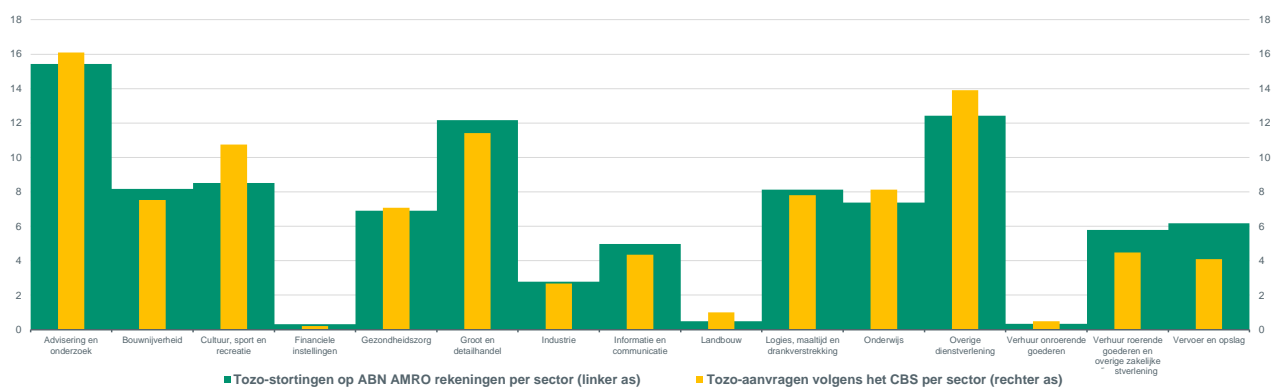
We concluderen dat er nog een kleine groep ondernemers zijn (minder dan 1% van alle Nederlandse bedrijven) die momenteel waarschijnlijk niet hun eigen broek kunnen ophouden. Toch verwachten we niet dat al deze bedrijven failliet zullen gaan. Ten eerste is deze groep sterk oververtegenwoordigd in de sectoren waar nog sectorspecifieke regelingen van kracht zijn. Ten tweede heeft deze groep meer financiële reserves opgebouwd tijdens de afgelopen maanden, waardoor er een buffer is.

Appendix 1.

Met behulp van transactiedata kunnen we rekeninghouders gedurende de coronacrisis volgen. Deze verschaffen zowel informatie over de 'inkomstenkant' als over de 'uitgavenkant'. We hebben Tozo stortingen op ABN Amro rekeningen per sector vergeleken met de publieke CBS data in April 2020 (zie grafiek hieronder). Daaruit blijkt dat wij in onze ABN Amro dataset een overeenkomstige verdeling zien per sector in vergelijking met de publieke data.

Structurele Tozo-ontvangers actief in beperkt aantal sectoren

Groen: Tozo- uitkeringen op ABN Amro rekeningen per sector, als percentage van totale Tozo-uitkeringen. Geel: Tozo-aanvragen volgens het CBS per sector, als percentage van totale Tozo-uitkeringen. Datum = April 2020

Bron: ABN Amro en CBS

DISCLAIMER

Dit document is samengesteld door ABN AMRO. Het heeft uitsluitend als doel om financiële en algemene informatie te verstrekken over de economie. ABN AMRO behoudt zich alle rechten voor met betrekking tot de informatie in het document en het document wordt uitsluitend aan u verstrekt voor uw informatie. Het is niet toegestaan dit document (geheel of deels) te kopiëren, distribueren, door te geven aan een derde of om het voor enig ander doel te gebruiken dan hier boven bedoeld. Dit document is informatief bedoeld en vormt geen aanbieding van effecten aan het publiek, of een uitnodiging om een aanbod te doen.

U mag niet om welke reden dan ook vertrouwen op de informatie, meningen, beramingen, en aannames in dit document noch dat het compleet, accuraat of juist is. Er wordt geen garantie gegeven, uitdrukkelijk of stilzwijgend, door of uit naam van ABN AMRO, haar directeuren, functionarissen, vertegenwoordigers, gelieerde partijen, groepsmaatschappijen of werknemers met betrekking tot de juistheid of volledigheid van de informatie in dit document, en geen enkele aansprakelijkheid wordt geaccepteerd voor enig verlies als direct of indirect gevolg van het gebruik van deze informatie. De opvattingen en meningen opgenomen hierin kunnen op enig moment aan verandering onderhevig zijn en ABN AMRO heeft geen enkele verplichting om de informatie in dit document na de datum hiervan te herzien.

Voordat u in enig product van ABN AMRO investeert, dient u zich te informeren over de verschillende financiële en andere risico's, alsmede mogelijke beperkingen voor u en uw investeringen als gevolg van toepasselijke wetgeving en regels. Indien u, na lezing van dit document, overweegt een investering te doen in een product, raadt ABN AMRO aan om een dergelijke investering met uw relatiemanager of persoonlijke adviseur te bespreken om nader te bezien of het relevante product – met inachtneming van alle mogelijke risico's – past bij uw investeringen. De waarde van beleggingen kan fluctueren. In het verleden behaalde resultaten bieden geen garanties voor de toekomst. ABN AMRO behoudt zich het recht voor wijzigingen in dit materiaal aan te brengen.

Alle rechten voorbehouden